

Moderna zgodovina (20.2.2012) – Cirila Toplak

Predavanja točno ob 12.00 -13.00

Skupina 14.10 – 15.00

Seminarji 16

Izpit: Vzpon in propad svetovnih redov, Črna celina – obvezna literatura

4 izpitna vprašanja (1. seminar, 1. predavanje, 2. literatura) – pol esejska vprašanja (ena stran na vprašanje)

Seminar pred pogoj za izpit

Predstavitev dogodek tedna (20 – 25 minut) – globalni politični dogodek

B207 - pisarna

Zgodovinski kontekst – kako je do tega prišlo – kaj se je zgodilo, kdo je kaj kje naredil – kako je do tega prišlo, vzroki , mora se zgoditi ravno s tistimi akterji kje so se zgodili (5 min za razpravo – vprašanja za razpravo moremo samo sestavit)

Kratek povzetek - en odstavek glede razprave

Politični, vojaški dogodki, naravne nesreče (politična reakcija)

Dogodek globalne odmevnosti

Aktualizacija preteklosti – razumevanje tega kar se danes dogaja

Kaj dela svet v političnem smislu danes, da je tako kakršen je.

- Preteklost – zgodovina (plod – ukvarjanja s preteklostjo, pomembni dogodki, za katere zgodovinarji menijo da je pomembne za interpretacijo sedanjosti)
- Zgodovina ni objektivna znanost – ni znanstvenih poskusov
- Z našo snovjo, preteklostjo ,nimamo fizičnega kontakta – vedno je naša interpretacija ki je izrazito subjektivna
- Nacionalne zgodovine - pisanje zgodovine z jasnim namenom
- Zgodovinski viri – karkoli kar je nastalo v določenem zgodovinski dogodku
- Lahko jih preučimo, in lahko sklepamo kaj se je v preteklosti dogajalo
- Vir ni smo pisane beseda, lahko o preteklosti govori vsak fizični ostanek
- (Na Kolumbovi ladji bi nas ubil svež zrak in čista voda ☹)
- Zakon entropije (fizika) – določa potekanje časa

Primer seminarja :

- Kdaj, kje,kako, kaj?
- Npr. Kje je Sirija?
- Zgodovinski kontekst – moderna doba
- Kaj se je dogajalo v bližjem časovnem obdobju

- Drugi konteksti
- Vprašanje za razpravo?
Vri različni svetovni mediji

1. Predavanje (27.2.2012)

- Ni evropocentrična
- Pozno 15. stoletje
- Evropska odkritja so bila stranski produkt
- Evropska ekspanzija
- Jasna kontinuiteta, evropska ekspanzija (največja sprememba, šok) – neolitik
- Zato je potrebno razumeti moderno dobo ;□ razlogi
- Prva meščanska revolucija (ZDA) – vzrok evropski kolonializem

Začetek vzpona Evrope

Ozadje in okoliščine

- Neuspešna srednjeveškega poskusa evropskih osvajanj: križarske vojen in vikinška prisotno v Severni Ameriki
- *Vikingi :*
 - Umestne postaje – Islandija in Grenlandija*
 - Skandinavija – Vikingi*
 - Vikingi se niso obdržali v Ameriki - nalezljive bolezni*
 - Vikingom ni uspelo: srečevanje s tehnološkimi ovirami, niso morali pripeljati večjo število ljudi, niso pripeljali živali in rastlin, da bi se lahko pričeli živeti tako kot v Skandinaviji, niso imeli pravnega orodja in orožja*
- *Križarske vojne:*
 - Prve križarske vojske – uspejo izpluti v manjša ozemlja arabskega ozemlja (otočke, mestne državnice, mestne utrdbe)*
 - Niso velik ozemeljske utrdbe*
 - So stalno ogrožene*
 - Kompleksna politična, etnična in religijska soočanje v arabskem svetu*
 - Velika poslušnosti in koherentnost, pokornost, vladarjem*
- Po koncu križarskih vojen Turkov pretrgajo trgovska pot na Vzhod, zmanjka dišav (za neokusno srednjeveško hrani), renesansa poveča zanimanje za tuji svet
- *Priv velik neuspeh – predor Evropejcev izve Evrope*
- *Drugi veliki neuspeh – poskus prodora Vikingov v Severno Ameriko*
- *Težave s katerimi so se soočali:*
 - Težke klimatske spremembe*
 - Bolezni*
 - različna flora in fauna*
- *Glede na prva dva neuspeha so vedeli Evropejci kam se bojo obrnili ko bojo dovolj sposobni*
- *Sredozemlje (Visoki srednji vek) se prične premikati proti severu in zahodu Evrope*
- *Nove svetove odkrivajo, priv stopili – Sredozemci (Marinerosi – Portugalci in Španci)*

Morje in vetrovi

- Boljše ladje (in obupna bivanjska razmerja) tiskane astronomske table in kompasi
- Martin Behaim pluj ponoči do izliva Konga in se južneje, a ne do južnega konca Afrike
- Leta 1492 izdelal prvi globus
- Kartograf Toscanelli trdi, da je mogoče priti v Indijo tudi zahodno, ker je zemlja okrogla
- Vzpostaviti trgovino s dišavami
- Večja količina kovin (zlato in srebro)
- Zdaj je mogoče zaradi tehnološkega napredka – izgradnja večjih ladij, boljše oborožitev, večjo številnejše moštvo, boljše kartografsko znanje, navigacija po zvezdah, plutje po resnem odprtem morju
- To je pomagalo Portugalcem in Špancem
- Znanje o plutju po vetrovih in tokovih
- Vikingi so se s tem sprijaznili – da boje potrebovali srečo da bojo nekam prišli
- Portugalci so bistveno naprednejši
- Obplujete Afrike večkratni poskusi

Ekološki imperializem

- Eksperiment s Kanarskimi otoki v zgodnjem 15. stoletju po izgubi Sredozemlja je bil boljše navigacijsko znanje fokus na Atlantiku
- Kolonizacija s silo in iztrebljanje Guančev (prvotno ljudstvo)
- Kolonizacija s konji, z živino in škodljivci
- Kolonizacija z užitnimi rastlinami in plevelom
- Kolonizacija z nalezljivimi boleznimi
- Srdljiva napoved Kanarskih otokov
- Prihod Evropejcev – stik med popolno izolacijo (omejeni na svoje otoke, niso dovolj tehnološko razviti, da bi pluli do Afrike), stiki z novimi ljudstvi
- Nastane šok in iztrebljanje
- Niso izumrli zaradi vojaške okupacije ampak
- Niso bili spretni z orožjem in bralni le z metanjem kamnov
- Dejanski spopadi s Španci so jih ovirali psihološki razlogi – nepopisna strah pred konji
- Vpliv na okolje -konji igrajo pomembno vlogo
- Obdelovanje zemlje, sprožanje požarov
- Gozdni požari – ni mogoče obvladati
- Posten je goli otok in veliko preprih
- Utrjevanje naselji
- Prva žrtev stika
- Evropejci pripeljejo številne primerke Flore in Faune
- Pridejo tudi podgane, različni pleveli
- Popolnoma spremenijo ekosistem
- Priori niso bili navdušeni da so avtohtoni prebivalci tako hitro izumrli – saj so potrebovali suženjsko silo
- Vodene koze je bila bolezen ki je iztrebljala domorodce
- Hrana – klimatski pasovi odločajo o naselitvi

- *Izmenja Flore in Faune je enosmerna– agresivna Evropska*
- *Selitev ene vrste podgane ki je avtohtona v Ameriki – ni pa ogrozila naše*
- *V obrtno smer pa je bolj agresivno*
- *Politični in vojaški posegi – veliki okoliški procesi (daljnosežne spremembe)*
- *Veliki genocidi – Maji, Asteki in Inki*
- *Nalezljive bolezni, pomanjkanje hrane*

Portugalci

Zemljevid

Odkritje Amerike

Zemljevid – trgovske poti - izkoriščanje tokovom in vetrov

- *Skorbut – pomanjkanje vitaminov – potreben je napredek medicine*
- *Konec 15. stoletja je možno obpluti svet s trgovskimi ladjami (4 leta – v Aziji treba čakati pol leta na monsun)*
- *Evropejci se tja tudi priselijo in tam ostanejo, spremembe eko sistemov*

2. Predavanje (5.3.2012)

- Geografska odkritja 15. Stoletja
- Prodro je bil mogoče – novo zanje kartografije, ladje gradnje in poznavanje morja
- Križarji in Vikingi
- Koncept ekološkega imperializma
- Posledice transferjev so nepredvidljive
- Primer: Konj – pride v Ameriko v zgodnjem 16. stoletju
- Širjenje konji in goveda
- Bio-centrističnost – bio- centrizem: prepričanje da so vse žive vrste med seboj soodvisne
- Ima daljnosežne posledice za vrsto
- Je relativno nova ideologija ampak ima zametke že v Bibliji
- Nalezljive bolezni spremenijo demografsko krajno
- Imitacije Evropskega habitata

16. in 17. Stoletje v Evropi

- Pestra dinamika v politiki in ekonomiji moči
- 16. stoletje

Ekonomija v znamenju Španije in Portugalske

Nenehni dotok dragocenih kovin in dišav – primerna distribucija, razpolaganje dobička

Izkoriščanje je malo bolj komplicirano kot trgovanje z zlatom

Veliko bogastvo postopamo pričeno obračati proti zgodnjim evropskim imeprijem

Odvisnost (velika) iz Amerike, zlato

Ekonomija je tak ranljiva

Tekmeci Nizozemska in Anglija

Svet je razdeljen na pol med Špance in Portugalce

V teku stoletja je pa prodor Nizozemskih trgovskih mest

Iztrgajo trgovanje z dišavami – najprej na distribuciji

Ekonomska moč ki jo dobijo pričnejo neodvisno od Portugalcev pričnejo dovažat dišave

Antwerpen - ekonomska prestolnica

Iz proizvodnje hrane v proizvod volne – Anglija

Prva moderna inflacija

Nacionalno kmetstvo – zmanjša količino hrane ki je na trgu

Ni vojen ni epidemij – pospešek urbanizacije

Pomanjkanje hrane – cene se dvignejo

Simbolični zaključek je poraz Španske armade na morju 1588 z Angleži

Novi imperij Anglija

Zgodnji kapitalizem

Knjiga: dinamika kapitalizma (razvoj kapitalizma)

Evolucija, razvoj: ključni elementi :

razdalja med proizvajalcem in kupcem se poveča (srednjeveške tržnice →sejmi (svoje pridelke nosijo daleč od doma, večje število potencialnih kupca) →globalna, mednarodna trgovina (elita, vele trgovci – razprševanje vlaganje, da zmanjšanje tveganja)

Povezava med politiko in vele trgovci – posojanje denarja evropskim vladarjem

Pričnejo delovati borze

Drugi element: različni ekonomski sistemi obstajajo sočasno (sužnje lastništvo, fevdalizem in kapitalizem) – Evropa

Tretji element: raztega se Veberjanska naveza, med pojavom protestantizma in kapitalizma na drugi strani

Elementi kapitalizma pred pojavom protestantizma - naj ne bi bilo povezano

- 17. stoletje

Prinese velike spremembe na političnem zemljevidu

Ni več prevlada Nizozemskih trgovskih mest - zapletanje iz ene vojen v drugo

S otepajo svoje kolonialne sile Španijo

Tako izčrpajo ekonomsko močno državo

Pojavi se niša za nove vele sile: Francija, Anglija, Avstrija (ustavi Turek), Rusija (Peter Veliki)

Zameji Evropo vse do prve svetovne vojen

Relativno mirno, veliko ekonomska perspektiva , velik pospešek urbanizacije (srečno stoletje) – 16. Stoletje

17. stoletje - priča vojaških konfliktno, ekonomska slabitev, elementi zgodnjega kapitalizma, krize, inflacije (polno pretresov, veliko žrtev – epidemije, vojske, pomanjkanje hrane)

Pojav gusarje (specialne enote) – prekladajoči ekonomisti, jih celo podpirajo in tudi pomagajo ekonomsko

Začetek moderne dobe v Evropi: moderni politični zemljevid Evrope, ekonomija – nacionalne ekonomije, kulturna revolucija, politološka revolucija (Lock – konsenzualno vladanje), znanstvena revolucija, intelektualna revolucija (Newton)

3. Predavanje (12.3.212)

17. stoletje začetek moderne dobe - prodori izven Evrope

Cena za prodor – ne plačajo zgolj Evropejci (najnižja možna cena) ampak domorodci, ne evropski prostori

Razsvetljenstvo (18. stoletje)

- *Intelektualna revolucija – razsvetljenstvo*
- *Na področju znanosti, filozofije, odnos do religije – luč razuma*
- *Primat nad znanostjo, mislijo, prakso – religija pred razsvetljenstvom*
- *Intenzivna reakcija na dogajanje v Evropi in izven nje (verske vojne – interpretacije svetih spisov)*
- *Protestantizem in katolicizem - Francija središče 18. stoletja*
- *Absolutizem*
- *Povezovanje znanstvene skupnosti*
- *Miselni tok – severna in zahodna Evropa*
- *Vpliv na socialne segmente –*
- *Miselna revolucija*
- *Sekularni novi vek nasproti tehnološki kulturni srednjega veka*
- *Razsvetljenstvo: ideologija intelektualne elite, svetovljanski znanstveniki, posledica za množice skozi ukrepe razsvetljenskih vladarjev*
- *Človek ni več grešnik ampak razumno in vodljivo bitje*
- *Posledica iracionalnih krvavih verskih vojn 1685 -1715*
- *Narava=um=Bog*
- *Um išče brezpogojno vedenje, razum po pogojno spoznavanje (Kant)*
- *Naravno pravo kot splošna in vesoljna načela v korist skupnosti*
- *Bog kot nesnovno umsko načelo in celotna narave, ki je človeku naložila izpopolnjevanje samega sebe*
- *Poskušajo vplivat na Evropskih vladarje – saj le tako lahko spodbudijo nožiče z delovanje razsvetljenskih idej*
- *Komuniciranje – iznajdba tiska, tehnološke izboljšave*
- *Množično širjenje informacij – znanstveni časopisi, publikacije - izmenjav idej*
- *Skozi absolutistične politike in reformami, oblikovanje javnega mnenja, periodika in časopisi*
- *Francija je dokaj odporna razsvetljenskim idejam*
- *Napetosti med miselnim tokom in absolutizem*
- *Rusija - Katarina Velika, polna razsvetljeni, idealističnih idej: prvi ukrep odprava podložništva (osebna in verska svoboda – naj bi prinesla napredek in spremembe) – posledica skorja državna vojna*

Štiri nove smernice

1. Vzgojni optimizem, unitarizem, vera v znanost

D'Alembertova in Dideroteova Enciklopedija 1751-80), Veliki popolni univerzalni leksikon (1732-50), Encyclopedija Britannica (1768-71)

Razširitev tiska in vzpostavljanje javnega menja

Pedagoške reforme (Rousseau, Pestalozzi)

2. Enakosti vsek ljudi kot parola brezpravnega tretjega stanu

3. Zanimanje za neevropske kulture

(Robinson Crusoe 1719, Perzijska pisma 1721)

Večja strpnost in zaničevanje suženjstva

4. Prostožidarstvo

Sprva nadnacionalno apolitično in posvetno

- *Prične se ločevanje med zahodno in vzhodno Evropo – premikanje z različnimi hitrosti*
- *Friderik Pruski, Marija Terezija, Jožef II – razsvetljenski absolutizmi*
- *Spremeni se poimenovanje kaj je Evropa - nova identifikacija*
- Znanost: novi organi (namesto avtoritete metode sklepanja in preizkusa), vesolje kot vsota števil in mehanike, naravna filozofija matematičnih principov (Isaac Newton), indukcije, zakon gravitacije, opija in matematike, odkritje bakterije praživali, krvna telesca, rude, rastline, živali (C. Linne), Leibnitz
- Jenner. Cepljenje proti (kozam), teorija atoma, kemijski in fizikalnih zakonov (Lomonosov) prva razporedite kemijskih elementov
- Razsvetljensko zgodovinopisje nezagodovinsko, ker je razum merilo, kaj je mogoče
- Politična misel
- John Locke: dve razpravi o vladanju, 1690. Suverenost ljudstva kot temeljne države, pravice do upora, ločitev oblasti
- Charles-Louis de Montesquieu : O duhu zakona, 1748, delitev oblasti
- Jean Jacques Rousseau: Socialna pogodba 1762: ljudje enaki in svobodni brez lastnine in družbe, prostovoljna opredelitev za nomnom, kompromis med individualno svobodo in družbeno prisilo, na voljo večine, ampak skupna volja do skupne koristi
- Širjenje informacij
- Razsvetljenske ideje zajamejo vso Evropo, čeprav se z njimi ne poistoveteni širše množice, učinki razsvetljenskih idej na množice skozi ukrepe razsvetljenskih vladarjev (odprava, podložništva, OŠ)
- Opušča se latinščina, tudi v znanosti nacionalni jezik. Leta 1690 v Nemčiji uzakonjeno tajno pismo – osebna svoboda. Leta 1740 v Avstriji prepovedano sojenje čarovnicam – strpnost
- Ustanovljenih je nekaj nacionalnih znanstvenih akademij, izmenjava med znanstvenimi podpirajo vse številni časopisi, pojavijo se prvi dnevniki in javno mnenje.
- *Pretirani racionalizem – preveliko zaupanje uma*

4. Predavanje (19.3.2012) – Revolucija v Ameriki

- *Konec 18. stoletja*
- Razmerje v severni Ameriki v 18. stoletju
- Skoraj še neosvojeni kontinenti, sužnji, staroselci v vojni z belci in med seboj, surovo podnebje.
- Naseljenci si morajo pomagati in živeti v strpnem in enakopravnem ozračju.
- Stare kolonije že imajo lokalno etiko, »notranje« kolonije so bolj demokratične (kverkerska Pensilvanija)
- *Prvotni priseljenci so vplivali na razvoj Ameriške mentalitete*
- *Protestantka populacija*
- *Še vedno oblikuje Ameriko, kaj je Ameriško življenje in kaj so njihove vrednote*
- *Ko se pričnejo priseljevati ni prazna Amerika – siki – konflikt*
- *Drugačno organiziranje kot v Britanski družbi – tekmovalnost, tržnost*

- *Dolge zime – deljenje svoje zaloge – preživetje odvisno od solidarnosti*
- *Življenje v skupnosti – priseljenci v osnovi razsvetljenski eksperiment - kaj misleci teoretizirajo priseljenci v Amerik udejanjajo in živijo*
- *Razume, verska toleranca, svoboda*
- *Verska strpnost, sožitje med različnimi verskimi nazorji*
- *13 prvotnih kolonij*
- *Lokalne elite – kontinuiteta iz Evrope*
- *Preselijo se zaradi lažjega nadaljevanje svojega položaja*
- *Južne imajo elito*
- *Notranjost in sever – razslojenosti skoraj da ni, precejšna enakopravnost, skupnostno delovanje (preživetje)*
- *Pensilvanija – KVEKERJI (verska ločilna) vzpostavili družbeno organizacijo ki je služila za vzgled ostalim, trajno sožitje z staroselci, sklepanje sporazume – držijo se sporazumov – " krščanski fundamentalisti" – brali so krščanske spise zelo dobesedno*
- *Človek naj ne bi potreboval posrednika med Bogom in človeka – odrezali cerkev kot posrednico, v vsakem človeku je Bog pristen*
- *Strpnost, posameznikova svoboda, egalitarni in pravična družba, senzibilna za revne (pot svode – postaje kje so lahko počivali sužnji ko so bežali na Sever)*
- *Dobijo Nobelovo nagrado za mir po 2. Svetovni vojni*
- *Pensilvanija im parlament sestavljena iz veljakov – večkrat preglasili Britanskega guvernerja*
- *Odnosi so se izostrili*
- *Zaostritev odnosov*
- *Prenaseljena Anglija, enakopravnost in svoboda novih naseljencev, do srede 18. Stoletja 13. Kolonij in 2,5 milijona prebivalcev*
- *Problem z davki in pravica do glasovanja v parlamentu 1773 Bostonska čajanka, vse ameriški kongres leta 1775, poveljnik ameriške vojske G: Washington*
- *Deklaracija o neodvisnosti leta 1776, nato osvobodilna in državljanska vojna zaradi lojalistov,*
- *Pomoč Francije, mirovna konferenca v Parizu leta 1783*
- *Ameriška ustav leta 1787*
- *Politična organizacija 13. Kolonij - ameriški kongres, konferenca predstavnikov, da se dogovorijo kako naprej, kako razrešiti konflikt*
- *Možnosti ureditve odnosom z Anglijo – niso enotni glede tega*
- *Dva kongresa - odnose uredi po mirni poti*
- *Dileme revolucije brez precedensa*
- *Lojalnost Britanije: kazen za izdajo je smrt*
- *Politično krhke, revne, socialno razslojene kolonije nasprotnim močni Britaniji*
- *Diskurz o pravicah in svobodni bi lahko dali misliti revnim in sužnjem tudi doma*
- *Vsaka država je imela monarha – bi ljudje res mogli vladati sami sebi?*
- *Pomisleki o dobroti in neobveščenosti kraja*
- *Dve prelomnic leta 1776*
 1. *Britanska krona Ameriško pošiljko najeto nemško vojsko za discipliniranje kolonije*

2. Odjava dela *Common Sense* Thomasa Painea in vpliv tega pamfleta na javno mnenje

- *Patrioti predstavljajo glavno uporniške vojske*
- *Strah pred diskurzom svoboda in enakopravnost – kako bo to vplivalo na stabilnost kolonije (destabilizacija kolonij samih)*
- *Ameriška revolucija je pomembna zato ker je čisto prva – Američani naredijo totalni eksperiment*
- *Evropa je polna vladarjev in dinastije*
- *Preboj iz teorije v politično prakso – tveganje, potencialne za razpad, anarhija, kaos*
- *Izdajalec krone si prisluži smrt*
- *Pogum – inteligentni razmislek, sposobni politiki ki so odločali na Ameriške kongresu*
- Deklaracija o neodvisnosti
- Junija 1776 je deklaracija o neodvisnosti sprejela najprej Virginija, nato pa so jo do 4. Julija spisali še za vse ostle kolonije skupaj
- Deklaracija je sestavljena iz dveh delov: prvi del navaja argumente za poravnavo do upora in vzpostavljanje republikanske vlade (kongres ni imel legitimne pristojnosti), drugi del sestavlja pritožbe če Julija III kot posebitev britanskega imperija
- Deklaracija je navdihovala veliko ljudstev v zadnjih dvesto letih, takoj pa je imela le malo učinkov,
- Angleže je še bolj razjezilo na kolonije, v Evropi se je nekaj idealistov in veliko pustolovcev ponudilo v vojaško službo na strani kolonij.
- Začetek vojen za neodvisnost
- Januarja 1775 je ameriški parlament se kolebal med nasprotnimi menji, poslušal sijajen govoro državnika Edmunda Burkerja proti vojni s kolonijami in nazdne glasvolai 270 proti 78 za vojeno
- Prvi je vojno stanje razglasil Massachusetts: množična rekrutacija v vrste Patriotov
- Prva pomembna bitka na Bunker Hillu: krvava zmaga Angležev
- Zaradi toliko prelite krvi pogajanja niso več prišla v poštev. Kongres je postal še eno formalno mirovno posledico Juliju III, potem pa razglasili vojni, tudi s Kanado.
- *Pomoč Francije pri uporih – angažirala, skoraj je sam bankrotirala (pomembno za politično dogajanje), poslal vojaške formacije, vodil Lafajet*
- *Francija je naredila vse da bi se kolonije osamosovijo*
- *Samo da je proti Angležom – kar je slabo za Angleže je dobro za Francijo*
- Okoliščine vojen za neodvisnost
- Američanom je bil v prid, da so bili na domačem terenu, tudi logistika je Angležom upočasnjena
- Vojna je bila draga, ljudem se je upiralo prelivanje krvi, angleška vojska je bila slabo organizirana
- Američani so bili slabo oboroženi in maloštevilni, Washington je v teku vojen organiziral vojsko.
- Ameriški problem je bil rojalisti
- Julija 1776 je general Howe namenil 3200 mož in mornarico za prekinitev komunikacije med severom in jugom

- Američani so po začetnih neuspehah bojne polje selili proti jugu in vojno izbojevali do 1783

5. Predavanje (26.3.3012)

Ameriška meščanska revolucija - če upoštevamo družbeni sloj ki se je bojeval

Francoska revolucija – pomemben mejnik, ločnica moderne dobe

Pozno 18. Stoletje: zgodi se z različnimi procesi

Modernizacija: ekonomsko tehnološki element, socialni- kolektivni element, specifična filozofska misel – najširši modernizacijski proces

Začetek modernizacija – agrarna družba, kmetstvo pomembna ekonomska panoga

Na koncu: urbana družba, večina prebivalca v mestih, industrijska proizvodnja, poplaviti motor tehnologije

Francija ni edina ki jo zajame proces modernizacije : VB, nizozemska, Belgija

Zakaj nastane ravno v Franciji: slaba ekonomska situacija, politični zemljevid Evrope (absolutizem), v Franciji najbolj zadrt in najbolj osovražen, zaradi dolgega obdobja (Ludvik XVI. Ni bil tako zadrt vladar kot predhodniki) trdega absolutnega vladanja

Evropa je absolutistična, v Franciji so najbolj zrele okoliščine, slabi gospodarski položaj (ekonomska kriza je povezana s sodelovanjem na Ameriških tleh).

Francije ni zajela industrijska revolucija ko Anglijo – prične se proto- industrializacija (pred industrializacija akterji, manufaktura, urejanje infrastrukture, modernizirana proizvodnja hrane – manj dela na kmetiji, pritek dobri in kolonialnih celin). Kolektivni upor prej ni bil možen saj je bilo prebivalstvo razpršeno . prebivalstvo se prične kocentrirani v urbanih okoljih. Revolucionarni populacijski potencial – skupaj lahko prestrašijo oblast, možnost vplivanja. Pred začetkom urbanizacije in industrializacije ni bila mogoča. Hitro širjenje informacij, novi dnevni časopisi, novi tiskani mediji. Dovolj veliko število ljudi je bilo pismenih. Distribucija informacij – revolucionarni panfleti (provokativna, polemična besedila) objavljaj anonimnih tekstov, zastoj po Pariških ulicah. Nova filozofska misel, novi nazor, nov pogled na svet.. najde justifiakcijo za svoj obstoj, pravilnost ravno v svoji revolucij.

Neposredni povodi: Ludvik XVI – ni bil sposoben vladanja, ni bil inteligenen, bi je rojen za ključavničarja, ni imel rad vladanj, vladarske naloge je prelagov na svoje ministre

Marija Antonieta, avstrijska princesa – razsipna, izkorišča razkošnost svojega soproga (to počne ker je odrezana od francoske realnosti), " če nimate za kruh jejte potico"

Izjemno huda zima je povzročila pomanjkanje hrane in lačno ljudstvo – ne morejo nič jesti v mestu – če bi bili na kmetih bi še nekako, spomladi ni bilo oskrbe za delavce. Špekulanti kupijo velike kupe žita in navijalo cene, tako si ljudje ne morejo kupiti kos kruha ker je bil predrag.

Skliče svoje – prva dva stanova (plemstvo in duhovščina, 3. Stan vsi ostali(imajo neko moč); 4. Stan kmetijstvo ki nima niti svoji predstavnikov) deželni stanovi 1780. Po celi Franciji so se pisale pritožbe v zvezkih. Na voljo so bili po vsej Franciji. Vsi stanovi so maja pričeli potovati v Pariz. Večina njih je prišla na tisti vikend do kje prišlo do prvega izbruha – spontano, naključno, prične trgovec s kruhom, ki ni bil pripravljen podati ostanek kruha – jezna množica se je zbrala pred pekarno, zahteval obračun z njim, saj je bil zelo vzvišen od njega pa so zahtevali solidarnost, policija intervenira, pride do streljanja in 300 žrtev. Stanovi pridejo v Franciji se pričnejo v pregreti atmosferi. Vsi stanovi imajo svoje zahteve. Dve poglavitni zahtevi : soodločanje pri določanje davkov (politična participacija) in zahtevajo odpravo podložništva. Ostali pa pridejo predvsem da še poveča obdavčenje 3.stanu. Cerkev želi zaščiti svoj privilegije.

Situacija je prišla že toliko do vrelišča. Ludvik XVI. pokaže neko voljo da bi z reformiranjem države izboljšali ekonomsko blagostanje in politični mir – bilo je prepozno. 3. stan vidi veliko bolj radikalne možnosti za svojo uveljavitev. Tretji stan se smo okliče za narodno skupščino – minimum sestava ustaven razglasitev ustavne monarhije.

Prva Relativna 1789 -1792 zrna faza: revolucija nastopi, še vedno je kaos in zmeda kaj se dogaja, narodna skupščina je še vedno ne enotna tudi če imajo svoja dve zahtevi. Kako pa naj zdaj te zahteve realizirajo. Narodna skupščino sestavljajo zelo heterogeno kakšna bi bila družba. Delitev prihaja iz sklica deželnih stanov (levica – radikalnosti 3. stan in desnica-konservativni 1. in 2. stan). narodna skupščina se razbije na še bolj kompleksne: liberalni (faion), žirondisit, jakobinci (radikali). 89- ustanovitev narodne skupščine, močna podpora revolucionarnega Pariza (14. Juniji napad na Bastilijo), odpravo podložništva – sproži velik strah (bojijo se posledic odprave); požiganje gradov, kralj ohrani del oblasti – absolutna se spremeni v izvršno oblast (predsednik vlade, predsednik vojske), narodna skupščina ima oblast (ustavna oblast), radikalni proces sekularizacija (odvzem cerkvenih lastnin – "odstavljanje boga"). 91- nov sistem administracija ozemlja: iz pokrajin v departmaje . 92 – radikalizira v njeno jakobinsko diktaturo: pobeg kralja, želi se poveza vedno večji rojalistični reakciji na revolucij – organizacija odpora zunaj Francije, vojska, pomoč Prusije. Obstaja nevarnost da bi se revolucija prelevila tudi na njihova ozemlja. Ludvik se želi jim priključit, pobeg ne uspe. Kralj postane narodni izdajalec. Prihaja vojska ki naj bi okupirala Francijo. Poziv k splošni mobilizaciji – moško odraslo prebivalstvo, da bi se borili proti vojski iz zahoda. Bitka pri Vaniju – francoska obraba, rojalistična vojska naleti na vinograde, katero pojejo veliko grozdja in niso sposobni vojskovanja. Tako Francija zmaga nad rojalistično vojsko. Kralj se znajde v zaporu in kasneje celotna družina obglavljena. Monarhije ni več. Politična ureditev ustavne monarhije ni več mogoča. Naslednja politična oblika vladanja republika ki jo postavijo jakobinci. Jakobinska izvršna oblast (93 – 95 vladanje) – potekanje največji masakri. Poteka isto časno kontrarevolucija, meščanska revolucija. Masovno giljotiniranje aristokracije. Giljotina je zadnji, moderni izum za smrtne kazni izkutanje – smrt naj bi bila hitra. Francoski strankarski prostor druga kontinuiteta prebivalstvo kontrarevolucije. Pariz simbol nasilja, radikalnega nasilja - to naj bi se še danes vidi pri volitvah, kdo koga vodi. Po 95 – ko pot podlegli terorju tudi jakobinci, Termidor je naslednje obdobje – francoska revolucija je uveljavila nov koledar, štetje časa od revolucije kot leto nič, nove razdelitev mesecev in let. Radikalni prelom s preteklostjo. Odstavitev krščanskega boga s sekularizacijo. Vzpostavitev novega boga, boginjo revolucije, novi obredi, nova ikografija, novi miti.

6. Predavanje (2.4.2012)

Primerjava Virginske deklaracije in Deklaracije o pravicah človeka in državljana

Primerjava deklaracij

Virginijska deklaracija o pravicah (Virginia declaration of Rihts) je sprejela ustavodajna skupščina v Virginiji 12 .junija 1776. To je prva meščanska deklaracija o človekovih pravicah, ki je vplivala na kasnejše, tako na ameriških tleh kot v evropi.

Deklaracijo o pravicah človeka in državljana (La declaration des droits de l'homme et du citoyen) je sprejela francoska narodna skupščina 26. Avgusta leta 1789. Postala je sestavni del francoske ustave leta 1791, nanjo se sklicujejo vse kasnejše ustave, tudi sedanja veljavna francoske ustave iz leta 1958, ki je v uvodu slovesno razglašala privrženost pravicam človeka in načelom narodne suverenosti, kot so vile opredeljene v deklaraciji.

Neodtujlive in nezastarljive človekove pravice

Virginija: pridobivanje in uživanje lastnine je podrobneje opredeljeno: večji gospodarski liberalizem; iskanje in doseganje sreče: ameriški sen

Francije: posebej izpostavljena pravica do upora proti zatiranju, ki ga je francija zelo neposredno občutila; enakopravnost: razlike med ljudmi so možne v splošnem interesu; jakobinci kmalu zatem razglasijo "nevarnost za domovino" in v "splošnem interesu" ljudem odvezujemo vse pravice.

Oblasta (suverenost)

Virginija: oblast v rokah ljudstva, ne naroda, saj ameriški narod ni (melting pot)

Francija: oblast gre narodu in mu je absolutno neodtujljiva, da se nikoli več ne ponovi prevlada enega stanu; narod je tisti ki ustvarja bogastvo (E.J. Sieyes)

Privilegiji

V: javna služba je definirana kot privilegij sama po sebi, ker prinaša možnost dostopa do službe, denarja itd. in predstavlja skušnjavo za oblastnike, zato je pomembno, da javen službene niso deden kot v monarhiji (Antična Grčija - zgodovinski zgled)

F: najpomembnejše so vrline in sposobnosti, ki je bila prejšnja oblast tako nesposobna. (skozi izobraževanje, velike šole (elitne fakultete) – politične in ekonomske elite)- načrtno vzgajanje elit, da bojo sposobne vladanje

Odnos do lastnine in kazenski postopki

V: lastnina je neodtujljiva pravica!

F: lastnina je sveta in neodtujljiva pravica, a javna potreba lahko narekuje njen odvzame v zameno za odškodnino

V: natančno opredeljen postopke, porotno sojenje in preiskovalne naloge

F: človek je nedolžne, dokler se mu ne dokaže krivda; v priporu se ga ne smemo mučiti, kaznovanje samo na osnovi zakona

Delitev oblasti in volitve

V: delitev natančno predeljena, poudarke na preprečevanju odtujitve oblasti do ljudstva

F: delitev ni natančno opredeljena, poudarek na dajatvah in financiranju oblasti

V: splošna volilna pravica na svobodnih volitvah, dokazovanje skupnega interesa s skupnostjo (izpit iz angleščine), vlada ne more brez skupščine predpisati davkov, samo sprejemati zakone ali odvzemati lastnino, čeprav je v javnem interesu

F: predstavniki ljudstva lahko sprejemajo zakone le v imenu ljudstva o volitvah ni podrobnih določil.

Amerika – eksperiment evropskih razsvetljencev

Rivalstvo za naravne in človeške vire

Monorejeva doktrina 1823 – von Schimidt-Phiseldeck 1820: Evropa in Amerika:

- ❖ Črna slika tedanje Evrope
- ❖ Ameriška revolucija je plod razdvojenosti Evrope
- ❖ Propad Evrope= uspeh ZDA (izseljevanje deloven)
- ❖ Sile, beg možganov)
- ❖ Ekonomska odvisnost od ZDA: ameriški proizvodi in trg
- ❖ Tekmeci v kolonialni politiki
- ❖ Nevarnosti izgube Južne Amerike za evrsko
- ❖ Gospodarstvo

Doktrina navalizma, karibski otoki (Kuba, Panama, otočje Guma, Filipani) – okoli Amerike so strateške točke- teritorialna konsolidacija

Navidezni ameriški izolacionizem in konsolidacija ZDA do 1890

Zda so proti francoski revoluciji, Napoleonu in Sveti aliansi; proti hegemoniji in za ravnotežje moči v Evropi

Osvajanje severnoameriške celine: mitična "frontier", železnica(hitrejša distribucija), zlata mrzlica

Vojna med severom in jugom – poraz južnih je držav je popolne; vojna kot ekonomska priložnost; federacija – konfederacija možna razdelitve S Amerike

Vojna utrdi kar je predvideval ameriška ustava; poved je vprašanje suženjstva, plantažno gospodarstvo – življenje se ni spremenilo med temno plotnim in belim prebivalstvom (ni dejanskega napredka); nimajo znanja (črnci) da bi delali kje drugje kot na plantažah

Razvoje ameriške nacionalne identitete

Frank Jacson Turner in ameriški vzgled: nedosegljivo "mesto na hribu", čistost ameriškega Zahoda, izolacionizem

Nathaniel Shaler in ameriško poslanstvo: ameriški intervencionizem je altruizem, dolžnost ZDA, da dekoratizira svet

Bistvo Amerike in središče –zahodna obala, bela protestantska elita

Kulturno naj bi bila Evropi podrejena

Nacionalni interesi: varnost, blaginja, perpetuacija ameriških elit

Meščanstvo in migracije v 19. stoletju

Modernizacija

Modernizacija Evrope 19.sto: od pretežno agrarne družbe v večinskem kmečkem prebivalstvom do urbaniziranje in industrializirane družbe, v kateri večina ljudi živi v mestih in dela v industrijski proizvodnji.

Meščanstvo: ni politično definirano do ameriške oz. francoske revolucije, brez določenega mesta v politični skupnosti, zato pa je njegovo bistvo v ekonomski, kategorij, ki jo izumljajo prav meščanstvo

Meščanstvo se opredeljuje v razmerju z naravno, delom in bogastvom. Je razred brez statusa, brez izročila in ima zgolj eno, relativno pravico do prevlade: bogastvo. A bogastvo lahko pripada vsem: bogataš lahko obuboža in revež obogati.

Meščan: nikoli ne počiva, vedno si izboljšuje svoj ekonomski in družbeni položaj. Značilno je esencialni nemir, nikoli se ne sme ustavit, počivat na lovorikah. Temeljna meščanska vrednota je delavnost. Samo umevno je da ni brezdelja. Druga temeljna vdenosta, ki je izrazito razsvetljenska – popolna svoboda, posameznikove iniciative. Kopičenje lastnine. Z meščanom se konča z obdobjem " rodil sem se ko". Novi kriterij ki se vzpostavi na dveh vrednotah – je premoženje, lastnina. Samo to možnost ima meščan da reče jaz sem toliko kom imam. Družbena identiteta sloja – izmuzljiv glede pogojev kapitalizma. Negotovost. Privilegiji: politična moč (meščanske revolucije).

Meščanke vrednote

Osrednja meščanska vrednota je delov (vseh). Meščanstvo se zavzame za temeljno in za vse enako svobodo posameznika, da se spoprime z naravo in si z večanjem latnine zagotovi boljše življenje. Svoboden meščan tudi ni omejen s politiko ali veroizpovedjo. Svoje vedenje in pričakovanja uravnava glede na prihodnjo; izumlja samega sebe in se prilagaja skupnosti, v kateri živi.

Toda: v meščanski družbi je združenje minimalno, saj se njena poglavitna dolžnost jamčili svobodno izvajanje zasebnih aktivnosti in zanesljivo uživanje vsega, kar si ljudje pridobivajo. Meščanska družba se ne posveča več skupni blaginji, meščan je posamezni, ki je ločne od drugih in zavzema prvenstvo lastnim interesom in lastnini.

Meščanska družba potencira neenakosti. Naraščajoče socialne razlike. Meščanstvo, buržoazija se začne razslojevati znotraj sebe. Razpad solidarnostih in --. Nastanek individualizma, vsak lahko računa le nase. Drugačen sistem in drugačne vrednote od starih sistemov.

Meščanska družba in politika

Če so vse ljudje enaki, bi morali vsi soodločati. A kako organizirati tako suverenost? Zakaj vključiti reven in nepismene, ki ne morejo ni ne znajo izražati svoje volje? Kako naj predstavniki predstavljajo držbo in kako oblasti jim kaže dati?

Meščanska družba tudi po sprejetju konseza gledae politične predstavništva ostane razdrobljena, brez vodilnega razreda, žrtve dnevnih interesov in izpolnjuje veliko pogojev za vnik tako povprtečnih, jalovih agitatorjev kot demagoških uzurpatorjev suverenosti.

Meščanstvo, ta 'srednji razred', ki se poskuša ločiti tako od dan kot od vrha družbe, je tesno povezana z obema: aristokracijo zavračanja, a jo posnema, ljudstvo se boji, a je enako kmečko nezaupljivo.

Migracije v 19 .stoletju

Izseljenec je oseba, ki za stalo ali začasno zapusti domovino, da si ali ker si najde delo v tujini. Vzroki izseljevanja: ekonomski kot posledica prenaseljenost, brezposelnost, naravne nesreče, epidemije, politični - izgnanstvo, totalitarni režimi, družbene spremembe, pregon veroizpovedi, posledice vojne, načrtna izmenjava prebivalstva med dvema državama in osebni(pridružitve svojcem). Migracije so lahko sezonske zaradi dela in interen (zahod ZDA, urbanizacija)

V bobi kapitalizma se razvijejo specifične imigracije: nagel gospodarski napredek nekaterih država privlači številne prebivalstvo gospodarstvo zaostalih držav, predvsem delavci in kmetje. Je praviloma množično: naselitev Angležev v ZDA, Avstralije in Nove Zelandije, Francozov v Kanado, Špancev v srednjo in južna Ameriko, Portugalcev v južno Ameriko. Nemci in Italijani so se razveselili po vsem kontinentih, enako narodi srednji in vzhodne Evrope.

Upad izseljevanja po 1. Svetovni vojni, ker ZDA, Avstralija in druge ciljne države veljajo letne kvote. U

ZDA: obljubljeni dežela?

V začetku 20. Stoletja se priseljenci predstavljali 44% prebivalstva New Yorka, 41% prebivalstva Clevelanda in četrtno prebivalstva večine velikih industrijskih centrov na zahodnih oblah. Ker se je naseljevanje ameriškega zahoda ustavilo, so priseljenci ostali na vzhodu in bivali v nemogočih razmerah. Priseljenci so predstavljali polovico prejemnikov socialne pomoči, tretjino bolnikov v javnih bolnišnicah, tretjine je nepismenih. Neomenjeno priseljencev je nižalo plače delavcem in slabšalo delavne pogoje zaradi konkurenčnosti.

Kvota postavljena na nacionalnost – Slovenci spadali do prve svetovne vojen pod Avstriji.

Zaostrovanje priseljenske zakonodaje

kaj se s priseljenci sploh dogaja? Povezujejo se v priseljenske skupnosti, ki so predvsem izolirana. (javno in zasebno življenje). Izpostavljene tipičnih struktur. (Slovenska cerkev;

vaška gostilna – pomembna socialna vloga, nova delovna mesta, samski dom, kjer lahko novi priseljenci živijo). Malo manjši kulturni in naravni šok.

(x. predavanje) 7.5.2012

Evropa in 1. svetovna vojna

Prvo in druga svetovna vojna sta povezana konflikta.

Širši kontekst

Obe svetovni vojni sta enotni procesi, dva zaporedna poskusa preureditve meja v Evropi v prid nazadnje nastalim velikim nacionalnim državam v središču celine, ki sta se obe končala s posredovanjem ZDA.

Spopad zaveznice Nemčije in Anglije v kontekstu njunega spora. Nemčija utemeljuje vojno z zahtevo po Lebensraum-u, a ni edina odgovorna: pomen krize v Rusiji in narodne problematike v Avstriji po nemško nadvlado.

Zaveznice so bile sicer napadene, a imajo svojo agendo: Srbi hočejo pregnati Avstrijce iz Bosne, Francija hoče nazaj Alzacijo in Loreno, V. Britanije hoče še povečati kolonialno zemljo, Rusija prav tako.

Internacionalno delavsko gibanje ne more preprečiti imperialistični spopad; narodne socialdemokratske stranke se postavljajo na stran svojih narodov.

Nevtralne ostanejo: Švica, Španija, Nizozemska in tri skandinavske države.

Začetek vojne

Začetek vojne na Balkanu: odstavitev zadnjega sultana v turškem imperiju 1908 in avstrijska aneksija Bosne in Hercegovine 1908, kar je za Avstrijo edina kolonialna pridobitev in obenem zgodovinsko poslanstvo ščita mostu do zahoda!

1. Balkanska vojna 1912-13: srbska zveza Grki, Romuni Bolgari zrine Turke iz Balkana; na pritisk Italije in Avstrije se Srbija umakne iz Albanije; Bolgarija Srbije noče prepustiti dela Makedonije zato
2. Balkanska vojna 1913: srbi in Grki proti Bolgarom; vzpostavljanje stalna sovražnost med Bolgarijo in Srbijo; nemška in angleška diplomacija že takrat komaj preprečita svetovni spopad

Sarajevski atentat 28.6.1914: »mlada Bosna« na avstrijskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda (še zmeraj vlada Franc Jožef od 1848)

Avstrija napada Srbija za kazen in za zastraševanje južnih Slovanov v Avstro-ogrsko, Srbija naj bi postavlja avstrijski protektorat in nekaj ozemlja prepustila Bolgariji; Avstrijci upadejo, da konservativni Rusiji ne bodo branili morilci vladarjev

V Rusiji močnejša slovenofilstvo do monarhizem, tudi Francija se zaveže, čeprav nasprotujejo vojni.

Avstrijski ultimatum Srbijo 23. junija 1914 in splošna mobilizacija, ljudje mislijo da

Pričetek vojne

Schiellenov načrt, da Nemčija hitro porazi nasprotnike na zahodu in nato vse sile pošljejo na vzhodno fronto, kjer so nanjo pritiskale Rusi.

Problem zaveznic: samo Francija ima veliko stalno vojsko

Avgusta vdor Nemčije v nevtralno Belgijo, kar Angleže prepriča v vojno, zaustavitev nemške armade na Marni s pomočjo hitrega prevoza vseh rezerv s 600 taksiji, ki ga ukaže general Joffre, kej je Pariz že ožgan.

Triletno opozicijo vojskovanje s strahovitimi žrtvami

Bitke pri Ypersu (kjer je tudi Hitler in videl grozen pokol neizvežbanih nemških študentom), Verunu (800 000 mrtvih, sprva med nemškimi kanclerjem in francoskim predsednikom ob 70-letnici bitke, spominska kapela Notre-Dome de l'Europe) in na Sommi po 10 000 žrtev/uro (nova orožja strojnice, hitri topi, ročna granata, minomet, tank od 1917, strupeni plin)
Splošna taktika: masovni napad s topništvom, železniški prevoz in obkoljevanje s konjenico
Balkansko bojišče: Srbija pomembna....

Preobrat

Poleti 1916 Srbiji, Franciji in Britanci odprejo solunsko fronto na severu Grčije in zasedejo južno Makedonijo.

Italija se odpove nevtralnosti in za antantne napade Avstro-ogrske na soški fronti 1915, a Avstriji kljub na vrhovih alpskih vrhov; strahotne žrtve Italijanov, ki jih zaveznice ne sprašujejo dovolj,. Zato užaljenost Italijanov.

Centralne sile kmalu oblikujejo, nemška mornarica blokira v pristaniške na Severnem morju....

Razplet vojen

Vojna se nadaljuje na zahodni fronti, zato kapitulacija naprej Bolgarije, Avstrije in končno Nemčije 11.11.1918 v Compiengenu.

Ponovna krepitev narodne ideje, prepočasna parlamentarizacija in socialistični preobrat v Nemčiji.

Politično je v Evropi kaos....

Epilog

10 milijonov mrtvih, 20 milijonov ranjenih, Nemčija in Rusija po skoraj dva milijona
Emancipacija žensk, ki med vojno opravljajo moške poklice, a tudi neravnotežje med spoloma- velikansko število vdov in samskih žensk.

Prva totalna vojna: meje med zaledjem in fronto se je že skoraj zabrisala; uporabljena so bila številna nova orožja, vsa zasnovana z namenom množičnega uničenja na daljavo; brez precedensa po številu vpletenosti držav, po obsegu prizadetega ozemlja, po popolnem razčlovečenju vojakov in po absolutnem številu žrtev, o uničenju narave in pomoru živali
Španska gripa in " konec sveta".

Večina držav dobi ministrstva za vojno oz. za obrabo. Nacionalne armade – prilagajanje sredstev za vojskovanje, moderniziranje. Spremeni se socialna struktura vojske: pred 1914 (Napoleonske vojne, socialni sloj taktik ki vodijo vojake, izvajanje taktih - tradicionalni aristokracija), po 1914 – pripadniki srednjega sloja, inžinerska tehnična izobrazba, zanjo opravljat z novimi vojaški stroji, imajo nove pristope k logistiki,...

Prične se uporabljat: letala, tanki, plini, minomet, podmornice, torpedo, brzostrelka – pobje čim več ljudi na daljavo.

Tako se vojna spremeni iz stvari časti (boj moža na moža – superiornost, odgovornost odvzema življenja), danes vojna, ne predstavijo moralne dileme.

Prva svetovna vojna je prelom – iz časti v dehumaniziran način bojevanja

Zaradi vojnih razmere zajame virus Španske gripe – čakanje da se virus iztroši, ni zdravila, slaba hijenska razmerja, (najpogosteje umirajo ljudje med 25 in 45 letom)

Nezadostne spremembe

Po prvi svetovni vojni je bili politični zemljevid Evrope videti zelo drugačen kot leta 1914: na pogorišču razpadlih imperijev, avstro-ogrska in otomanskega, so nastale številne nacionalne

države, Rusija je boljševiška revolucija preobrazila v Sovjetsko zvezo, ZDA so se uredile kot svetovna vojaška velesila.

Posledice vojne za mentaliteta Evropejcev: če je 19. stoletje Kolonialna Evropa vladal svetu, je prva svetovna vojna postala temačno zavedanje o tem, kaj so Evropejci zmožni storiti drug drugemu. Spremenili se je tudi odnos do vojen: klasična vojna kot legitimno in potrebno nadaljevanje politike, stara čast, zaradi katere so se ljudje pripravljene bojevati, potem pa zaradi strahotnega krvoproletja po eni strani noče več vojne in so zaveznice tudi zato tako mlahavo nastopile proti vzponu nacizma, po drugi strani številni tra....

(14.5.2012, 8. Predavanje)

Wilsonovih 14 točk povelja

1. Javna demokracija, brez tajnih sporazumov
2. Svobodna trgovska plovba v vojni in miru
3. Enakopravna mednarodna trgovina
4. Razorožitev
5. Ureditev kolonialnih vprašanj
6. Nemčija mora zapustiti rusko ozemlje; Rusija samo odloča o svojem političnem razvoju
7. Odhod vojske iz Belgije
8. Alzacija in Lorena Franciji
9. Italijanska maje se vrne na narodnostno mejo
10. Avtonomija za avstroogrske narode
11. Nemška vojska mora zapustiti Romuniji, Srbijo in Črno goro; Srbija ima dostop do morja
12. Avtonomija za narode v turškem imperiju
13. Ustanovitev neodvisne Poljske
14. Ustanovitev Društva narodov

Potrebno je bilo najti krivca. Pretirano kaznovanje Nemčije, ponižanje – vojaško ni bila poražena. Lajša upor Nacional socialistične stranke. Ponavljajoča se tema krivice. Pred vojno in po vojni Nemčijo napada krivica. Kod je na drugi strani najpomembnejši – glavni pogajalec ZDA. Povelje ureditev Evrope.

Reševanje problemov, ki jih je oprla prva svetovna vojna in diplomacija Amerike. Društva narodov – javna diplomacija, reševanje sporov po mirni poti. ZDA nikoli ne postane aktivna članica, čeprav je to njihova ideja. Prva in zadnja točka sta si navzkriž. ZDA idealno izkoristi problem da niso članice Društva narodov, s pomočjo tajne diplomacije vplivajo na njeno delovanje iz ozadja. Lahko pa delujejo izven okvirov ki jih postavi društvo. Skladno z Ameriškim nacionalnim interesom.

Križno območje v Evropi – med Francija in Nemčija

Največje geopolitične sfere Evrope po 1. svetovni vojni (10. In 6.). Sovjetska zveza je prepuščena sama sebi – državna vojna, razmerje političnih in ideoloških sil. Samo rešuje multinacionalno problematiko.

Dve alternativni: avstroogrska in problem manjšin (1) ali ustanovitev multinacionalne države na območju Francije in (2) ali razbitje srednje evropskega prostora na toliko suverenih držav kolikor je nacionalnih identitet - kontinentalna varnost

Mega države ki bi predstavljale nekakšne dušilce. ZDA imajo absolutno glavno besedo.

Poveljni zemljevid : Evropa 1920 – Samo določba narodov in ustanovitev samostojnih nacionalnih držav. ZDA od Evrope pričakuje: kaj se je dogajalo v času prve svetovne vojne v

Ameriki – intenzivna konsolidacija, pripravljene da prilčenejo delovati kot svetovna super sila, nazorno tudi prikažejo med svetovno vojno; v obdobju svetovne dvojne se znajdejo v interni resni državi – neha se širjenje države proti zahodu, zapre se interni trg, industrializacija se razvije v hiperprodukcijo, plasiranje na ogromni internih trg ni bilo mogoče vsiliti vsaki ameriški družini nadpovprečno sredstev, ki jih ne potrebujejo; kako ohraniti problem hiperprodukcije – izvoz v Evropo; zato pomagajo Evropi da bo lahko postane Ameriški ciljni trg; velikanska povojna posojila, čimprejšnja obnova; večja zaposlenost, večja kupna moč; 2. ukrep- nacionalni interes, konstanta – varnost, blaginja in perpetuacija ameriških političnih elit; blaginja – zna biti ogrožena (hiperprodukcija; politika odprtih vrat – Evropa na mesto da je močan poslovni partner, manjše šipe države; neenakovredni pogajalci (Amerika je David ostali so Golald).

Velika gospodarska kriza

Moderni kapitalizem

In ve Velike recesije ne bi bilo?

Cikličnost modernega kapitalizma, krize vsakih 30 let

Neprekinjena rast od drugih industrijske revolucije

Krize smo upočasnijo globalizacijo

1929 se Amerika znajde v gospodarski krizi. Je zelo prizadeta. Globalna kriza – ena velika pomembna izjema, kriza se ne dotakne Sovjetske zveze (drugačna ekonomska zgodovina).

1929 – 1932

- 25.10.1929: črni petek
- Najprej na udaru: kmetijski pridelki, luksuzni izdelki
- Splošno pomanjkanje dela: državna politika v prid socialni pred ekonomskim liberalizmom; edine izjeme visoke brezposelnosti Nemčije, SZ in ZDA
- Keynesijanske teorije: samo polno zaposleni delavci zagotavljajo povpraševanje, ki je temelj gospodarskega razcveta
- 1932: 15 mio brezposelnih v ZDA, na volitvah zmaga F.D.Roosevelte: velika javna dela, stabilizacija cen v kmetijstvu, boljše izkoriščanje naravnih virov (redukcija reke Tennessee), razsežen program političnega preoblikovanja.

Zastoje gospodarske rasti. Kriza traja 3. leta do zamenjave oblasti v ZDA. Ostale Evropske države se do 2. Svetovne vojne ne izvlečejo iz gospodarske krize (Anglija). Samo Nemčija in Amerika se rešijo nacionalno ekonomijo.

21.5.2012

Kitajska, SZ in Japonska do druge svetovne vojne

Velike spremembe v pozicije Evrope. Japonska in takratna carska Rusija – vojna, zaradi katere japonska prične zavzemat drugo mesto, zmaga nad Rusijo; prinese zavedanje Rusiji sami in svetu; kakšne so ruske vojaške sposobnosti; zadnji Rusi car želi odložiti prvo svetovno vojno; Rusi izkopi iz vojne. Kaj se dogaja v SZ vojaški industriji. Japonska gre skozi proces militarizaciji, zelo agresivna in vele sila na zahodu. Za nadaljnji razvoj vpliva gospodarska kriza. Zakaj japonska vstopi v drugo svetovno vojno? Jedrsko orožje nastane iz močne razvitosti vojaške japonske. Japonska je bila precej ustavljena v gospodarskem razvoj med gospodarsko krizo. Energente niso na voljo. Izvoz: eksotični luksuzni izdelki ki so jih izvažali v ZDA in Evropo – svila, živalska industrija (čaj, začimbe, riž). Zmanjša se kupna moč partneric.

Japonska

Japonska si opomore po Veliki gospodarski krizi s pomočjo vojaške industrije in azijskih trgov. Politika "ekonomske varnosti" ko alibi za teritorialno ekspanzijo- velika motiviranost zaradi posledic krize. Neomejeno zadolževanje z vojaški proračun (70% 1937). 3. največja mornarica na svetu, največje pomorsko letalo, milijon vojakov in dva milijona rezervistov. 1938: 1.5 milijona vojakov na Kitajskem, Rdeča armada superiorna na kopnem, južna Azija domena ZDA. Odvisnost od ameriške nafte in britanskega kavčuka.

Po začetku velike depresije – agresivna politika ekonomske varnosti – zagotavljanje preživetja japonskemu prebivalstvu, more se širiti na kopno. Zakaj ta eksenzija japonske na tako agresiven način? Modernizacija japonske države zadnja tretjina 19.stoletja. edina se postavi na drugo stran – se ne podredi kolonialnim vele silam. Trčenje ob tradicijo – ki je zelo drugačen kot na zahodu. Institucionalni hibrid. Sprejme ustavo in se konstruira v parlamentarno monarhijo. Cesar ima bolj pomembno vlogo kot prej. Zmožnost demokratičnega vladanje – podobno kot Azijski ki tigri 1960 in 1970. Odvisno do človeškega faktorja. Usmerjena v vojaško infrastrukturo, politične institucije ki naj bi nakazovale modernost japonske so bile potisnjene na stranski tir. Politične institucije smo neke fasade, politike pa frot -meni. Odločevali biološko umrejo. Nastane vakuum in na njihovo mesto pride vojska. Vojska pomembna odločevalna skupina. Tako vem zakaj je za ekonomsko varnost in širjenje na kopno tako vojaško usmerjeno. Japonska pokuša pridobiti največ ozemlja na kopnem. Kavčuk in nafta, nekatere vrste lasa.

Na jap. Se totalni fokus na militantnost prične že pred drugo svetno vojno, vsa jap. Družba usmerjena v vojsko. Skupnost pred interesi posameznika. Gospodarska kriza jih prizidane do lakote.

Težave pri realizirano svoje vizije ekonomske varnosti: velike sprime v SZ (Rdeča armada) je drugače pripravljena.

Ameriški embarga za prevoz nafte.

Avtoritarni režim v totalitarni vojni

Ob 1937 je vojska na Kitajskem neodvisna od japonske vlade. Odvisnost političnih institucij po smrti oligarhov dobe Meidži. Cenzura medijev in izobraževalnega sistema. Šintoizem kot državna religija in cesarstva kot božanstva. Rasizem: japonska superiornost v Aziji in inferiornost v Društvu narodov. Lojalnost in patriotizem pomembnejša od človekove pravice in posameznikove blaginje na mehkužnem Zahodu.

Sprememba iz budizma v šinduizem. Budizem izvira iz Indije, šintuizem naj bi bila japonska (avtohtona državna religija). Ideološka sprememba. (2) reaktivizacija japonskega cesarja, presonivificacija monarhije. Najstarejša dinastija je najstarejša svetovna dinastija – vladarska kontinuiteta. Odnos do cesarja se spremeni – predmet čaščenja; prej je bil treniran kot ga imajo danes Britanci ki ga imajo do svoje Kraljice. Servilno vedenje ljudstva – pomikanje nazaj v preteklost – cesarja se ne gleda, se mu priklanja, je vse prisoten, z njim s ne pogovarjamo. Cesar predstavlja enot japonskega naroda. Konec druge svet.vojne. odklanja svojo kapitalizacijo – prvotno besedilo kapitulacije zahteva vsak japonski državljani, tudi cesar – kar je za japonsko nesprejemljivo.

Takojšne posledice boljševiške revolucije

Kongres sprejme odlok o zmelji: razdelitev veleposestništva vaškim sovjetom, sledi poddržavljanje vse zemlje: in odlok o miru, ki centralne sile prosti za premirje (samoodločba narodov, mir brez aneksije, javnost diplomacije) ter ustanoviti vlado ljudskih komisarjev pod Leninovim vodstvom.

Konce novembra po vsej deželi volitve v konstituante, eseri v večini, boljševiki v manjšini; 19. novembra Lenin konstituanto zapusti kot nepotrebno, s čimer se konča trhla koalicija z eseri in začena državljanska vojna.

Konce svobode govora, cenzura, prepoved izdajanja ne boljševiškega tiska, ustalitev Čeke. Osamosvojitve finske, Ukrajine (s" Kršnim sporazumom" 9.2. 1918 v zameno za žito), Zakavkazja

Dekret o pravicah narodov Rusije januarja 1918: samoodločba tistih narodov, kateri je...

Sovjetska zveza kot nadaljevanje carske Rusije

Avtokratski zbirokratizirani imperij v stalni ekspanziji. Popolna podreditve interesom posameznika državi. Združitev posvetne in verske oblasti v carju (Cerkev kot instrument države), država kot alienirana abstrakcija, ki popolnoma odmirala življenje Rusov(ne smiselnost strank, nemoč lokalne oblasti, tajna policija).

Aleksander II, 1961:"Ustavna vladavina ni v skladu z rusko politično tradicijo. Boljševika transformacija konservativne družbe v revolucionarno državo (rusificirani komunizem). Kontinuiteta elementov politične kulture (moč države, avtokracija, kolektivizem) ne glede na ideološke predznake režimov. Privzeti koncepti legalnosti, ustavnosti in demokracije.

Kitajska do 2. Svetovne vojen

Vojaški udara 1911 in nerazumevanje zahodnih političnih konceptov.

1926: revolucija nacionalnega gibanja Sun Ja Cene in KPK

1927: ang Kaj Šek zaukaže Šanghajski pokol komunistov in vzpostavi mednarodno priznavajo kitajsko vlado

1927-37: skromna modernizacija brez agrarne reforme, čistke, brez dialoga z drugimi družbenimi akterji

1936: Čang Kaj Šek in komunisti se združijo proti Japoncem.

Kitajski komunizme

Sun Jat Cenovo nacionalno gibanje zajema nacionalizacijo in plansko ekonomijo. Naraščajoči interesi za komunizem v 1920 zaradi razočaranja nad zahodno demokracijo in imperializmom. KPK ustanovljena leta 1921. Pod vplivom Kominterne zaman organizirajo revolucijo v urbanem okolju. Ustanovitev Kitajske svojske republike 1931 na podeželju in Dolgi marš leta 1934. Maova nova strategija: razvoj močne kmečke Rdeče armade; izbiranje lokacije za vojaške operacije; vzpostavitev samozadostne preskrbe.